

Секція: 7. Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика

Петровська О. М.

кандидат політичних наук, доцент кафедри
управління персоналом і економіки праці
Одеський національний економічний університет

Лучкіна А. А.

магістр 5 курсу спеціальність
управління персоналом і економіка праці
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

**ВПЛИВ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ НА ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО
ПОТЕНЦІАЛУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ**

Досліджено специфічні особливості поняття людський капітал, основні сучасні підходи до визначення людського капіталу та його роль у сучасній економіці, особливості формування та накопичення людського капіталу, джерела інвестицій у людський капітал. Проведено аналіз соціально-економічних показників Одеського регіону. Запропоновано чотири програми розвитку людського капіталу Одеського регіону.

Ключові слова: людський капітал, людський потенціал, програми розвитку, освіта, культура.

Людський фактор перетворюється на провідну продуктивну силу суспільного розвитку: саме він сприяє вдосконаленню і оптимальному використанню всіх інших факторів виробництва, без нього інші компоненти господарської системи функціонувати не в змозі. Одночасно відбуваються істотні трансформації і в самому людському факторі. Суспільство стає не тільки все більш зацікавленим, але і залежним від рівня розвитку людського потенціалу, без якого немислимо подальше ефективне функціонування передових галузей. Це надає особливого значення проблемам збереження,

накопичення та ефективного використання людського капіталу, який виступає в якості ключового і вирішального стратегічного ресурсу розвитку економіки і суспільства в цілому. Всі перераховані вище фактори і зумовили актуальність досліджуваної теми. Проблемі людського розвитку приділяють увагу такі дослідники, як Ю. Васильчук, Є. Грішнова, А. Добринін, С. Дятлов, Т. Заславська, О. Новікова, В. Мандибура, І. Соболева, С. Тютюнникова, А. Чухно та ін.

Людський капітал є особливою економічною категорією, основною проблемою дослідження якої є специфічна природа людського капіталу, обумовлена сукупністю фізичних і розумових здібностей людини, що визначають її здатність до праці. Поняття людського капіталу можна трактувати як особливий капітал у формі інтелектуальних здібностей і практичних навичок, отриманих в процесі освіти і практичної діяльності людини.

Роль людського капіталу проявляється через соціальні інститути, що дозволяє проаналізувати не тільки соціальні параметри, а й вивчити вплив соціальних чинників на ринкову економіку [1, стр.23-27].

Найбільш узагальненим підходом до визначення складових людського капіталу є підхід Ю.Г. Биченко, згідно з яким структурно людський капітал виглядає наступним чином: - біологічний людський капітал - ціннісний рівень фізичних здібностей до виконання трудових операцій, рівень здоров'я населення; - культурний людський капітал - сукупність інтелектуальних здібностей, освіченості, умінь, навичок, моральних якостей, кваліфікаційної підготовки індивідів, які використовуються або можуть бути використані в трудовій діяльності і узаконюють володіння статусом і владою [1, стр.9]. Інвестиції в людський капітал класифікують за наступними групами витрат: первинна освіта; охорона здоров'я; виховання; посилення мотивації до підвищення якості праці; міграція працівників; освіта дорослих [2,стр. 37-38].

За оцінками більшості світових експертів інвестиції в людський капітал є найвигіднішими і для суспільства загалом, і для окремої людини. Прибуток від

інвестицій у людський капітал залежить безпосередньо від терміну його використання, тобто визначається часом, що залишився до закінчення працездатного періоду життя людини [3, с.72-76].

У сучасних кризових умовах проблема аналізу соціально-економічного розвитку регіонів набула особливої значимості, оскільки кризові умови господарювання вимагають формування ефективних і дієвих механізмів управління складними територіальними системами. Розглянемо та проаналізуємо основні показники соціально-економічного розвитку Одеського регіону за останні роки у таблиці 1.

Таблиця 1

Зміна соціально-економічних показників Одеського регіону у 2017 році

Показник	Зміни	Показник	Зміни
Середньомісячна номінальна з/п	+36,1%	Вантажооборот	+5,7%
Середньомісячна реальна з/п	+16,6%	Експорт товарів	+22,5%
С/г продукція	-1,4%	Імпорт товарів	+20,1%
Роздрібна торгівля	+14,1%	Капітальні інвестиції	+28,7%
Промислова продукція	+11,8%	Експорт послуг	-0,3%
Пасажирооборот	-1,8%	Імпорт послуг	+44,0%

Джерело: Головне управління статистики в Одеській області

Аналізуючи основні соціально-економічні показники Одеського регіону за 2017 рік порівняно з 2016 роком, які представлені у таблиці 1, помітне значне підвищення та приріст майже всіх показників, що є дуже позитивним фактором розвитку Одеського регіону. Негативними моментами є зниження обсягів сільськогосподарської продукції, пасажирообороту, експорту послуг та значне збільшення імпорту послуг. Все це вказує на майбутні шляхи розвитку для Одеського регіону.

На основі проведеного аналізу є доцільним запропонувати наступні програми розвитку людського потенціалу Одеського регіону. Реалізація Програм здійснюється за рахунок коштів обласного, місцевих бюджетів, коштів суб'єктів туристичної діяльності, коштів міжнародної технічної допомоги, інших міжнародних донорів, фінансових організацій (установ), коштів інвесторів та інших джерел, не заборонених законом. Обсяг фінансування

Програм визначається щороку з урахуванням конкретних завдань і реальних можливостей.

Контроль за виконанням Програм здійснюють постійні комісії Одеської обласної ради з питань освіти, науки, молодіжної політики, спорту, культури та інвестиційної діяльності. Департамент «Агентство з питань інвестицій та розвитку» Одеської обласної державної адміністрації щороку до 15 липня та до 15 січня готує та подає узагальнену інформацію про стан виконання Програм та пояснювальну записку щодо її виконання комісії Одеської обласної ради.

Програма забезпечення якісної освіти в Одеському регіоні: 1) оновлення сучасною комп'ютерною технікою класів, а також предметних кабінетів навчальних закладів районів та міст області; 2) модернізація професійно-технічної освіти; 3) ліквідувати відмінність рівня освіти в містах та сільській та місцевості; 4) удосконалення навчально-методичного та ресурсного забезпечення; 5) удосконалення системи неперервного підвищення кваліфікації викладачів.

Програма підняття рівня культури Одеського регіону: 1) реалізація заходів обласної комплексної програми «Культура Одещини-2019-2020 роки»; 2) реформування галузі культури області в умовах децентралізації, модернізації матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури публічних бібліотек, музеїв, клубних закладів, театрів, мистецьких навчальних закладів області.

Програма розвитку громадянського суспільства: 1) створення належних умов для інституційного розвитку інститутів громадянського суспільства; 2) забезпечення впровадження ефективних процедур участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики, вирішенні питань місцевого значення; 3) стимулювання активної співпраці інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади області на засадах партнерства щодо актуалізації та вирішення суспільно важливих проблем.

Програма розвитку демографічної ситуації та розвитку ринку праці Одеського регіону: 1) надання якісних та своєчасних послуг внутрішньо

переміщеним особам та демобілізованим військовослужбовцям, які брали участь в АТО; 2) заохочення роботодавців, які зберігають діючі та створюють нові робочі місця, насамперед, для громадян, які недостатньо конкурентоспроможні на ринку праці; 3) створення умов для працевлаштування в обсягах, необхідних для запобігання довготривалому безробіттю, зокрема нарощування обсягів професійного навчання безробітних під конкретне замовлення роботодавців та за професіями, що передбачають в подальшому самозайнятість або підприємництво, особливо мешканців сільської місцевості, з урахуванням обмежених можливостей працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця на селі.

Висновок. На теперішній час накопичений в Україні людський потенціал не отримує належного попиту в національній економіці, відтак реалізується неефективно, що зумовлює критичні масштаби втрат, а саме масову трудову міграцію економічно-активного населення України до більш економічно розвинутих країн. Запропоновано чотири основних програми розвитку людського потенціалу Одеського регіону – це програми покращення якості освіти, культури, громадського суспільства та демографічної ситуації та розвитку ринку праці, реалізація яких позитивно вплине на розвиток людського капіталу Одеського регіону.

Література:

1. Биченко Ю. Г. Найважливіший показник людського капіталу // Людські ресурси. 2015. № 3. - С. 9-27.
2. Ларіонов І.К. Економічна теорія.- М.: Дашков і К, 2017. – С. 37-38.
3. Огієнко М.М. Система показників оцінювання людського потенціалу: регіональний аспект / М.М. Огієнко // Інвестиції: практика. 2018 № 4. С. 72-76.